

Aarhus School of Architecture // Design School Kolding // Royal Danish Academy

Stabi & Zentraler Platz

Ryborg Jørgensen, Thomas

Publication date:
2012

Document Version:
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):
Ryborg Jørgensen, T. (2012). *Stabi & Zentraler Platz*. Kunstakademiets Arkitektskole, Institut 1.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Helhed & situation

Af Katrine Lotz

Thomas Ryborg Jørgensen:
Stabi & Zentraler Platz
Kunstakademiets Arkitektskole,
2012. 71 sider. Dobbeltsproget:
Dansk og tysk. Kompendiet kan
kun købes via Arkitektskolens
bibliotek. Pris: 225 kr.

Thomas Ryborgs kompendie om Berlins Staatsbibliothek ('Stabi') er umiddelbart for arkitektens nørder, sådan som den præsenterer sig med sine store, nøgterne sort-hvide billeder og den ganske krævende tekst. Der er ikke meget bling-bling og fyndige slagord over den. Men man skal ikke lade sig narre. Den grundige analyse og billederne af Scharrons rumligt komplekse mesterværk, der efter Murens fald ligger midt i byen i forbindelse med den såkaldte Zentraler Platz, leder frem til en række særdeles væsentlige og aktuelle overvejelser om den rolle, 'helhedsgrebet' kan spille i en nutidig arkitektur.

Situationsanalyse

Bogens centrale bestanddel er en undersøgelse i tekst og foto af Stabi og området omkring det. Det er et vanskeligt opfattet byrum, som selv fagfolk har svært ved at få et greb om, og som har levet en exceptionelt omtumlet tilværelse siden WWII. Det er med forfatterens eget udtryk ikke en 'værkanalyse', men en 'situationsanalyse', der lag efter lag opbygger en stadig mere nuanceret og raffineret forståelse af forholdet mellem brud og helhed, mellem øjeblik og fortsættelse, og af de sammenfildrede forudsætningsforhold i denne komplekse situation.

Ambitionen har været at tænke igenem og vise, hvordan man kan opfatte en konkret arkitektonisk situation, så det bliver muligt, at arkitekturen forholder sig åben for tvivl, for deltagelse og for et fortsat engagement.

Udvikling af mere nuancerede og fagligt seriøse opfattelser af 'det midlertidige' i arkitektens tidshorisont og virkningsfelt har gennem de senere årtier i stigende grad været en udfordring for faget, efterhånden som det står klart, at der ikke gives en på forhånd afgjort og

over tid stabil kontekst for noget værk. Det er stadig ikke nogen nem øvelse for de generationer af arkitekter, der er vokset op med forestillingen om, at et stærkt koncept bør styre og lutre det færdige værk – en stærk fortælling, der så enten følges op (succes) eller ikke følges op (fiasko) i bygningens videre liv. Men når 'arkitektens oprindelige motiv' eller 'intention' hele tiden lægges til grund for forståelsen af værket, bliver det svært at synliggøre de konkrete situationer, som værket rent faktisk fungerer i, og dermed bliver det svært at forestille sig strategier for områdernes udvikling. Ryborgs pointe er netop, at det er omgivelserne, den konkrete kontekst snarere end arkitektens fortælling om 'helheden', der kan informere værkets udvikling over tid. Hvis man vel at mærke gør sig den faglige umage at analysere situationen med tilstrækkelig følsomhed over for netop den karakteristiske manifestation af midlertidighed, der finder sted netop her.

Bogen er på denne måde et gennemarbejdet oplæg til en vigtig faglig debat om, hvordan man kan tænke arkitektur uden at falde for tilskyndelsen til at 'afslutte' hverken værket eller dets fortsatte fortælling. Det er en central pointe, at en sådan arkitektur måske mister sit elitære præg, men ikke sin autoritet og værdighed.

Ordne uordener og uordnede ordener

Listen over filosofiske, kunsthistoriske og by-sociologiske værker, der kunne bidrage til bogens betragtninger om midlertidighed og deltagelse, er lang. Men det er netop en stor styrke, at konklusionerne drages på baggrund af en indgående arkitektfaglig læsning af Stabis rumlige forhold til pladsen og de konkrete arkitektoniske situationer, den besøgende bliver sat i.

Man kan måske indvende, at det ikke nødvendigvis er hver enkelt biblioteks-

gæst, der besidder den nødvendige følsomhed til at kunne opfatte det intrikate forhold mellem bygningens ordnede uordener, og 'pladsens' uordnede ordener som foreslås. Men med Ryborg ved hånden bliver dette forhold illustreret og skrevet frem som et spørgsmål til nutidig arkitektur og bybygning, der har konsekvenser, som rækker langt ud over den konkrete situation, de er afledt af.

Enkelte læsere kunne måske have ønsket sig, at forfatteren i forlængelse af sin undersøgelse også tog stilling til de arkitektoniske kompositionsformer, der tilsyneladende tilbyder et 'flydende' forhold til omverden og den måde de fejler på, fordi de i realiteten er færdigkomponerede i forhold til én bestemt historie. Denne type af projekter kan nemlig – ind imellem og i beskyttede omgivelser – etablere en slags *make-believe* af af virkelighedens kompleksitet.

Men det er (heldigvis) ikke bogens ærinde at bestemme arkitektens ret og vrang, men at pege på dens muligheder for at blive nutidig.

En større kontekst

Kompendiet 'Stabi & Zentraler Platz' er en forløber for et større projekt med titlen 'Helhed & Situation', der også vil omfatte tilsvarende situationsanalyser af Kaj Fisker og C.F. Møllers Vodroffsvej 2 og Peter Celsings kulturhus i Stockholm.

Nu bliver det spændende, om bogen (i lighed med Stabi selv) kommer til at stå alene i et omgivende rum, eller om forfatterens forestilling om en større kontekst bliver realiseret. Ryborgs ledespørgsmål er overordentlig aktuelle, og bliver forfulgt med stor arkitektfaglig præcision. Derfor har man god grund til at håbe på, at projektet vil nyde fremme.

Katrine Lotz er arkitekt og lektor ved KADK.